

**TRADHISI JAMASAN PUSAKA TOSAN AJI ING DESA
PERUNGGAHAN KULON KECAMATAN SEMANDING
KABUPATEN TUBAN
(TINTINGAN FOLKLOR)**

ARTIKEL

**Dening:
FT. MUKARROMAH
15020114013**

**UNIVERSITAS NEGERI SURABAYA
FAKULTAS BAHASA DAN SENI
JURUSAN PENDIDIKAN BAHASA DAN SASTRA JAWA
2021**

**TRADHISI JAMASAN PUSAKA TOSAN AJI ING DESA
PERUNGGAHAN KULON KECAMATAN SEMANDING
KABUPATEN TUBAN
(TINTINGAN FOLKLOR)**

ARTIKEL

**Diajukake marang Universitas Negeri Surabaya
Minangka Sarana lan Satra Ngerampungake
Program Sarjana Pendhidhikan Strata-1**

**Dening:
FT. MUKARROMAH
15020114013**

**UNIVERSITAS NEGERI SURABAYA
FAKULTAS BAHASA DAN SENI
JURUSAN PENDIDIKAN BAHASA DAN SASTRA JAWA
2021**

KACA PASARUJUKAN

Asil Panliten dening:

Jeneng : FT.Mukarromah
NIM : 16020114013
Jurusan : S-1 Pendhidhikan Basa lan Sastra Dhaerah
Irah-irahan : Tradhisi Jamasan Pusaka Tosan Aji ing Desa
Perunggahan Kulon Kecamatan Semanding
Kabupaten Tuban.(Tintingan Folklor)

Artikel ilmiah iki wis disarujuki lan murwat kanggo ujian.

Surabaya, 29 Juni 2020

Dhosen Pembimbing,

Yohan Susilo, S. Pd., M.Pd.

NIP 19770416 200604 1 001

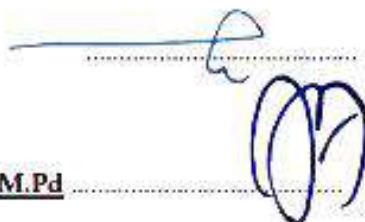
KACA PENGESAHAN

Panliten dening : FT. Mukarromah
NIM : 15020114013
Irah-irahan : Tradhisi Jamasan Pusaka Tosan Aji Ing
Perungguhan Kulon Kecamatan Semanding
Kabupaten Tuban (Tinting Folklor)

Artikel iki wis kauji dening dewan penguji nalika tanggal 14
Agustus 2020.

Dewan Penguji.

1. Drs. Sukarman, M.Si.
NIP 19641231 199002 1 003

2. Octo Dendy Andriyanto, S.Pd., M.Pd
NIP 19890726 201504 1 002

3. Yohan Susilo, S.Pd., M.Pd
NIP 19770416 200604 1 001

Prisakti, M.Si
NIP. 19650928 199103 2 001

Ngawruhi,
Kajur
Bahasa dan Sastra Daerah

Dr. Surana, S.S., M.Hum
NIP. 19681005 199403 1 001

UNIVERSITAS NEGERI SURABAYA
FAKULTAS BAHASA DAN SENI
JURUSAN BAHASA DAN SASTRA DAERAH
Alamat: Gedung T1 Kampus Lidah Wetan, Telp. 031-7522876

SURAT PERNYATAAN KEORISINILAN SKRIPSI

Yang bertanda tangan di bawah ini,

Nama : FT.Mukarromah

Tempat, tanggal lahir : Tuban, 05 Maret 1996

NIM : 15020114013

Prodi/angkatan : PBSJ/2015

Alamat : RT.002/RW.006, Jl. Basuki Rahmad
Gg.Pringgading No.13 Tuban

Menyatakan dengan sesungguhnya bahwa:

- (1) Artikel yang diujikan ini benar-benar hasil kerja sendiri (bukan hasil jiplakan baik sebagian maupun seluruhnya).
- (2) Apabila dikemudian hari terbukti Artikel ini hasil jiplakan, saya akan menanggung resiko diperkarakan oleh jurusan Bahasa dan Sastra Daerah (Jawa), Fakultas Bahasa dan Seni, Unesa.

Demikian surat pernyataan yang saya buat dengan sebenar-benarnya.

Dosen Pembimbing,

Yohan Susilo S.Pd., M.Pd

NIP 197704162006041001

Surabaya, 10 Januari 2020

Mengetahui,
Ketua Jurusan

Dr. Surana, S. S., M. Hum.

NIP 19681005 199403 1 001

SESANTI

*“Wani ngalah luhur wekasane, Sejatine mung manungsa biasa
kang bisa ngupaya lan dedonga marang Gusti”*

ATUR PISUNGSUNG

Puji Syukur konjuk dhumateng ngarsanipun Gusti ingkang Maha
Kuaos saha Maha Asih ingkang sampun paring kanikmatan
awujud kasarasan lair lan batin, saengga kula saged
ngerampungakeng artikel menika kanthi tebih saking rubeda.
Mugi-mugi artikel menika saged migunani tumrap sedaya.

Agunging panuwun dhumateng Bapa lan Ibu ingkang tansah
sabar lan paring pangestu lan panggulawentah kangge kula,
saengga kula saged kuliyah wonten Jurusan Pendhidhikan Basal
lan Sastra Jawi

Agunging panuwun ugi dhumateng mbak kula Nurul Dea
Narasmita ingkang paring panglipur dhumateng kula

Matur nuwun Vira, Susi, Rezha, Anggita, Rina lan Lutfi ingkang
sampun paring semangat lan dunganipun saengga kula saged
ngerampungaken artikel menika.

ATURING PANGIRING

Puja lan puji syukur konjuk dhumateng ngarsanipun Gusti kang Akarya Jagad ingkang sampun paring rahmad, ridho, sarta pitulungan dhumateng kula, saengga artikel kanthi irah-irahan *Tradhisi Jamasan Pusaka Tosan Aji ing Perunggahan Kulon Kecamatan Semanding Kabupaten Tuban* saged rampung.

Anggenipun ngerampungaken artikel menika, mboten saged uwal saking sedaya pihak ingkang sampun kersa kula repoti. Pramila, kula ngaturaken agunging panuwun dhumateng:

1. Prof. Dr. Nurhasan, M.Kes., minangka rektor Universitas Negeri Surabaya, ingkang sampun madhegani pawiyatan luhur menika.
2. Dr. Trisakti, M.Si., minangka dekan fakultas Basal an Seni ingkang sampun dados patuladhan kangge mahasiswa.
3. Dr. Surana, M.Hum., minangka Ketua Jurusan Pendidikan Bahasa dan Sastra Daerah ingkang sampun paring panyengkuyung lan pituladhan dhumateng para mahasiswa.
4. Yohan Susilo, S.Pd., M.Pd., minangka dosen pembimbing skripsi ingkang sampun paring panyangkuyung, pamanggih lan sabar anggenipun mbimbing nalika proses ngerampungaken artikel menika.
5. Bapak lan Ibu dhosen Jurusan Pendidikan Bahasa dan Sastra Daerah ingkang sampun nggluwenthah wiwit semester setunggal ngantos skripsi menika rampung.
6. Kaluarga ingkang paring donga pangestu, semangatipun lan punapa kemawon kagem nyerat artikel menika.

Wusananing atur kula nyuwun agunging samudra pangaksami, bilih wonten kalepatan anggenipun kula nyerat. Kula ngrumaosi anggenipun nyerat artikel menika taksih wonten kirangipun.

Pungkasaning atur, nyuwun agunging samudra pengaksami bilih
wonten lepat anggenipun nyerat artikel menika

14 Juni 2020

Panulis

ABSTRAK

TRADHISI JAMASAN PUSAKA TOSAN AJI ING DESA PERUNGGAHAN KULON KECAMATAN SEMANDING KABUPATEN TUBAN (KAJIAN FOLKLOR)

Jeneng : FT. MUKARROMAH
NIM : 15020114013
Prodi : S1 Pendhidhikan Basal lan Satra Jawa
Jurusan : Pendhidhikan Basa Dhaerah
Fakultas : Basa lan Seni
Lembaga : Universitas Negeri Surabaya
Pembimbing : Yohan Susilo S.Pd.,M.Pd
Taun : 2021

Tradhisi sawijine kabiyasan-kabiyasan kang asipat magis religius saka masyarakat asli kang perangane nganani budaya, norma-norma , hukum, lan paugeran-paugeran kang gandheng rumaket, banjur dadi sawijine sistem utawa paugeran kang trep sarta nyukupi kabeh konsep sistem budaya saka sawijining kabudayan kanggo ngatur tumindak sosial. Tradhisi kalebu sakabehe kang diwarisake saka turun-tinurun nganti jaman samangeke. sawijine kabudayan lair karana anane kapinginan manungsa kanggo nyukupi kebutuhane, sajrone tindak-tanduk, pola panguripan, perekonomian, pertanian, sertifikasi sosial, religi, mitos lan sapiturute. Aspek kasebut banjur kudu dicukupi, dening manungsa sajrone panguripan lan uga ngasilake spontanitas laire kabudayan lan tradhisi. Tradhisi jamanan pusaka yaiku sawijine cara kanggo nyucikake pusaka kayata keris, tombak lan sapiturute karana samubarang kasebut dipercaya nduweni daya kang asipat magis. Sajrone masyarakat Jawa tradhisi jamanan pusaka diadakake saben sasi sura kaya dene tradhisi jamanan pusaka

tosan aji (TJPTA) ing Desa Perunggahan Kulon Kecamatan Semanding Kabupaten Tuban. Tradhisi Jamasan Pusaka Tosan Aji miturut masyarakat yaiku sawijine sarana kanggo nyucikake samubarang kang dipercaya nduweni daya magis, uga sawijine cara kanggo mbuwak rereget saka diri manungsa. Panliten iki bakal ngrembug 1) kepriye mula bukane TJPTA ing Desa Perunggahan Kulon Kecamatan Semanding Kabupaten Tuban, 2) tata cara TJPTA, 3) Umbarampe TJPTA, 4) Fungsi TJPTA, lan 5) owah-owahan sajrone TJPTA. Sajrone panliten iki nggunakake konsep folklor panemune Danandjaja. Panliten iki nggunakake ancangan panliten dheskriptif kualitatif. Sumber dhata kang ana sajrone panliten kaperang dadi sumber dhata primer lan sekunder. Instrument panliten yaiku panliti, lembar observasi, dhaptar pitakonan lan alat bantu. Teknik ngumpulake dhata kanthi cara observasi, wawancara, lan dhokumentasi, analisis dhata nggunakake open coding, axial coding, lan selektif.

Tembung kang Wigati : Tradhisi Jamasan Pusaka, Budaya, Folklor

ABSTRAK

TRADISI JAMASAN PUSAKA TOSAN AJI DI DESA PERUNGGAHAN KULON KECAMATAN SEMANDING KABUPATEN TUBAN (KAJIAN FOLKLOR)

Jeneng : FT. MUKARROMAH
NIM : 15020114013
Prodi : S1 Pendhidhikan Basa lan Satra Jawa
Jurusan : Pendhidhikan Basa Dhaerah
Fakultas : Basa lan Seni
Lembaga : Universitas Negeri Surabaya
Pembimbing : Yohan Susilo S.Pd.,M.Pd
Taun : 2021

Tradisi salah satu kebiasaan-kebiasaan yang bersifat magis religius dari masyarakat asli yang terdiri dari budaya, norma-norma, hukum, dan aturan aturan yang saling bersangkutan, kemudian menjadi salah satu sistem atau peraturan yang tepat serta mencukupi semua konsep sistem budaya dari salah satu kebudayaan untuk mengatur perilaku sosial. Tradhisi berupa semua yang diwariskan dari turun-temurun sampai jaman sekarang. Salah satu kebudayaan lahir karena adanya keinginan manusia untuk mencukupi kebutuhannya. Didalam tindak-tanduk pola kehidupan perekonomian, pertanian, sertifikasi sosial, religi, mitos dan sebagainya. Aspek tersebut kemudian harus dicukupi oleh manusia didalam kehidupan dan juga menghasilkan spontanitas lahirnya kebudayaan dan tradisi. Tradisi jamanan pusaka yaitu salah satu cara untuk mensucikan pusaka seperti keris, tombak dan sebagainya karena benda tersebut dipercaya memiliki kekuatan yang bersifat magis. Didalam masyarakat Jawa tradisi jamanan pusaka diadakan setiap bulan suro seperti halnya

tradisi jamasan pusaka tosan aji (TJPTA) di Desa Perunggahan Kulon Kecamatan Semanding Kabupaten Tuban. Tradisi jamasan pusaka tosan aji menurut masyarakat yaitu salah satu sarana untuk mensucikan barang yang dipercaya memiliki kekuatan magis, juga salah satu cara untuk membersihkan kotoran dari diri manusia. Penelitian ini bakal membahas 1) Bagaimana asal mula TJPTA, 2) Apa saja perlengkapan TJPTA, 3) Fungsi TJPTA, dan 5) Bagaimana Perubahan TJPTA. Didalam penelitian ini menggunakan konsep folklor yang penemunya Danandjaja. Penelitian ini menggunakan rancangan penelitian deskriptif kualitatif. Sumber data yang ada didalam penelitian dibagi menjadi sumberb data primer dan sekunder. Instrument penelitian yaitu peneliti, lembar observasi, daftar pertanyaan dan alat bantu. Teknik mengumpulkan data dengan cara observasi, wawancara dan dokumentasi, analisis data menggunakan open coding, axial coding, dan selektif.

Kata Kunci: Tradhisi Jamasan Pusaka, Budaya, Folklor

ABSTRAK

TRADITION OF JAMASAN PUSAKA TOSAN AJI OF PERUNGGAHAN KULON IN SEMANDING DISTRICT TUBAN (FOLKLOR STUDY)

Jeneng : FT. MUKARROMAH
NIM : 15020114013
Prodi : S1 Pendhidhikan Basa lan Satra Jawa
Jurusan : Pendhidhikan Basa Dhaerah
Fakultas : Basa lan Seni
Lembaga : Universitas Negeri Surabaya
Pembimbing : Yohan Susilo S.Pd.,M.Pd
Taun : 2021

The tradition is of one of the religious and magical habits of society consisting of culture, norms, laws, and rules that are interrelated, then it becomes one of the systems or regulations that are equipped to meet all the concepts dedicated to one of cultural systems and set its social problems. Tradition consists of everything left through generations to the present. Culture was born because human interests to meet their needs on patterns of life, agriculture, social certification, religion, myth and so on. This aspect must be fulfilled by humans which are also able to produce spontaneous culture and tradition. Jamasan Pusaka tradition is a way to purify heirlooms such as a dagger, spear and so on because this object is believed to have magical power. In the Javanese tradition, Jamasan Pusaka tradition is held on every month of Suro as well as 'Tradisi Jamasan Pusaka Tosan Aji (TJPTA)' in the Perunggahan Kulon Village, Semanding District, Tuban. The tradition of Jamasan Pusaka Tosan Aji according to the community is one of the ways to purify items which is believed to have

magical powers, as well as to clean impurities of humans. This research will discuss: 1) How is the origin of TJPTA, 2) What are the equipments of TJPTA, 3) The Function of TJPTA, and 5) How Does TJPTA Change. The study using the concept of folklor by Danandjaja. It uses a descriptive qualitative research method. The data sources of the study were divided into primary and secondary data. The research instruments are researchers, observation sheets, questionnaires and helping devices. The data collection techniques are observation, interview and documentation. The data analysis used are open code, axial code, and selective.

Key Word : Tradition of Jamasan, Culture, Folklor

DHAFTAR ISI

KACA IRAH-IRAHAN.....	i
KACA PASARUJUKAN	ii
KACA PENGESAHAN`	iii
LEMBAR KEORISINIL	iv
SESANTI.....	v
ATUR PISUNGSUNG	vi
ATUR PANGIRING.....	vii
ABSTRAK BASA JAWA	ix
ABSTRAK BASA INDONESIA	xi
ABSTRAK BASA INGGRIS	xiii
DHAFTAR ISI.....	xv
PURWAKA.....	1
METODE	2
ANDHARAN	7
1. Mula Bukane TJPTA	9
1) Tata Laku TJPTA	12
2)Tata Persiyapan TJPTA	12
3)Titi Laksana.....	12
4)Titi Purna.....	14
2. Ubarampe Sajrone TJPTA	15
1)Menyan Madu lan Dupa	16
2) Jeruk Pecel.....	18
3)Warangan	18
4)Minyak Wangi	19
5)Kembang Setaman	20
6)Tumpeng	24
3. Fungsi TJPTA Tumrap Masyarakat.....	25
1)Minangka Sistem Proyeksi	25
2)Minangka Sarana Pengesahan Pranata-Pranata lan	25

3)Lembaga Kabudayan	26
4)Minangka Sarana Pendhidhikan	26
5)Minangka Sarana Hiburan	27
6)Minangka Sarana Guyup Rukun.....	28
7)Minangka Sarana Ngelestarikake Budaya	29
8)Fungsi Ekonomi	29
Owah - owahan TJPTA.....	30
PANUTUP	32
DUDUTAN.....	32
KAPUSTAKAN	33

PURWAKA

Tradhisi yaiku kabiasaan kang diwarisake kanthi cara turun-tinurun. Kabiasaan kang diwarisake ngandhut nilai kabudayan kayata adat-istiadat, sistem kemasyarakatan lan sistem kapitayan. Sistem kapitayan gayutane kanthi upacara religius utawa ritual. Upacara religius nduweni ancas nggoleki gegayutane manungsa karo Gusti Pangeran, Dewa-dewa utawa lembut kang manggoni alam Ghoib. Koentjaraningrat ngandharake yen sistem upacara sawijine wujud tumindak utawa *behavioral manifestation* saka religi (sajrone Bidiono Herususanto, 2008:44). Budaya ngandhut nilai-nilai panguripan lair saka alam lan bisa ndadekake manfaat tumrap manungsa kang urip selaras karo alam. Sajrone jurnal kang wis diteliti Madhan Anis (2014:7) *Upacara Tradisional dalam masyarakat Jawa* ngandharake masyarakat Jawa kenthel kanthi tradhisi lan budaya. Tradhisi lan budaya tumrap masyarakat Jawa minangka sarana pamersatu antarane pambeda sosial, agama lan keyakinan, bab kasebut kang ndadekake masyarakat Jawa guyup rukun.

Sawijine kabudayan kang narik wigati kanggo diteliti luwih njero yaiku kabudayan lokal kang ana ing Kabupaten Tuban. Kabupaten Tuban sawijine Kabupaten kang kalebu provinsi Jawa Timur. Kabupaten sawijine Kabupaten kang ana ing Jawa Timur winatesan karo Kabupaten Lamongan ing Bageyan wetan, lan provinsi Jawa Tengah ing bageyan kulon. Kabupaten Tuban nduweni akeh banget kabudayaan kang awujud Tradhisi. Kabudayan lokal kang arupa tradhisi lan bisa narik kawigaten kanggo diteliti luwih jeru yaiku Tradhisi Jamasan Pusaka Tosan Aji nalika mapak wulan sura ing Desa Perunggahan Kulon Kecamatan Semanding Kabupaten Tuban.

Tradhisi Jamasan Pusaka diadakake ing Balai Desa Perunggahan Kulon Krido Wicaksono minangka sawijine papan kang nduweni sejarah yaiku pusat Pamarentahan ing Kutha Tuban utawa biasa disebut Kutha Lama. Saliyane nyucikake keris Tradhisi iki minangka sarana pakurmatan kanggo leluhur Desa kasebut. Anane tradhisi jamasan psusaka tosan aji ora bisa waleh saka sejarah perkembangan pamarentahan Kabupaten Tuban. mula Tradhisi Jamasan Pusaka Tosan Aji salah sawijine agenda resmi kang diadakake Dinas Kebudayaan lan Pariwisata Kabupaten Tuban.

Adhedhasar Andharan ing ndhuwur , panliti nindakake luwih jeru (1) Mula bukane TJPTA ing Desa Perunggahan Kulon Kecamatan Semanding Kabupaten Tuban, (2) Tata cara TJPTA, (3) Ubarampe kang digunakake sajrone TJPTA, (4) Piguna TJPTA tumrap masyarakat, (5) Owah-owahan sajrone TJPTA.

Sajrone panliten TJPTA ing Kabupaten Tuban nduweni ancas yaiku: (1) Ngandharake mula bukane Tradhisi Jamasan Pusaka Tosan Aji ing Desa Perunggahan Kecamatan Semanding Kabupaten Tuban. (2) Ngandharake tata cara TJPTA ing Desa Perunggahan Kecamatan Semanding Kabupaten Tuban. (3) Ngandharake ubarampe kang digunakake lan maknane TJPTA ing Desa Perunggahan Kecamatan Semanding Kabupaten Tuban. (4) Ngandharake fungsi TJPTA ing Desa Perunggahan Kecamatan Semanding Kabupaten Tuban. (5) Ngandharake owah-owahan TJPTA ing Desa Perunggahan Kecamatan Semanding Kabupaten Tuban. Panliten iki dikarepake bisa menehi paedah tumrap panliti lan masyarakat, (1) Bisa nambahi kawruh mula bukane sajrone TJPTA ing Desa Perunggahan Kulon Kecamatan Semanding Kabupaten Tuban. (2) Nambah pangaribawa owah-owahan

sajrone TJPTA minangka kalebu sawijine perangan saka kabudayan Jawa. (3) Kanggo nguri-nguri kabudayan kang ana ing Kabupaten Tuban supaya tambah ngrembaka. (4) Kanggo referensi panulis liyane lan supaya nuwuhake rasa tresna masyarakat marang budayane dhewe.

METODHE

Ing ancangan panliten TJPTA nggunakake metode kualitatif deskriptif. Kualitatif yaiku minangka prosedur panliten kang ngasilake dhata dheskriptif arupa tembung katulis utawa lesan saka informan kang bisa dideleng (Moleong, 2011:3). Dheskriptif yaiku pamaparan kanthi tetembungan kang jelas lan rinci. Sudikan (2001:85) hakekat panliten minangka salah sawijing kagiyatan kang ilmiahlan bisa kanggo ngumpulake dhata. Saka panliten iki mula bisa menehi informasi utawa kawruh tumrap para pamaca. Saka andharan ing nduwur bisa didudut yen panliten dheskriptif luwih ngutamakake asil panliten arupa dhata-dhata dheskriptif kang ora arupa angka kang arupa tulisan lesan saka sumber informan TJPTA.

(A) Objek Panliten

Sugiyono (2012:2) ngandharake objek panliten yaiku sasaran ilmiah kanggo mangolehi dhata kanthi tujuwan lan kagunan tertamtu ngenani sawijing bab kang objetif, valid lan realiable, ngenani sawijine bab (variable tartamtu). Objek kang bakal ditliti yaiku TJPTA. Objek panliten yaiki varibel utama utawa punjer sawijining panliten (Arikunto, 1998:15). Panliten iki migunakake tintingan folklor. Tradhisi kalebu sawijining folklor setengah lesan kang iseh diugemi lan ngrembaka ing masyrakat.

(B) Papan Panliten

Iskandar (2008:219) ngandharake situasi lan kondhisi lingkungan lan papan kaitane karo masalah panliten. Miturut Edraswara (2006:5) ngandharake anggone nglumpukake dhata panliten budaya kang nemtokake papan panggonan papan panliten minangka sawijining babagan kang wigati. Papan panggonan panliten TJPTA Ing Balai Desa Krido Wicaksono Perunggahan Kulon. Balai Desa Krido Wicaksono sawijine papan

panggonan kang nduweni pangaribawa sajrone mula bukane kutha Tuban, mula kanggo mengeti masa jaya pemerintahan Kabupaten Tuban kang ana ing Desa Perunggahan kasebut, Tradhisi iki dilaksanakake ing Balai Desa Krido Wicaksono. Saliyane iku kanggo ucapan puji syukur wis diparingi panguripan kang cukup lan keslametan Gusti kang akarya jagad, uga pakurmatan marang cikal bakal mula bukane Kutha Tuban.

(C) Sumber Data Panliten

Lonfland (Sajrone Moleong, 2011:157) ngandharake sumber dhata kang utama ing sajrone panliten kualitatif yaiku tembung-tembung utawa tata laku. Miturut Arikunto (2010:172) ngandharake sumber dhata minangka subjek kang kaping sepisan kanggo mangolehi dhata. Sumber dhata yaiku informan kang bisa menehi informasi utawa kawruh marang panliti.

kawruh marang panliti.

Informan yaiku sapa wae kang bisa menehi informasi utawa kawruh ngenani objek panliten kang ditliti. Informan diperang ana loro, yaiku informan kunci lan informan biyasa. Informan kunci yaiku pawongan utawa kelompok kang nduweni informasi pokok ngenani kabudayan tertamtu. Informan biyasa yaiku informan kang nyengkuyung informat kunci (Edraswara (2008:220). Sudikan (2001:91) ngandharake sapa kang dadi bisa dadi informan, yaiku: (1) informan kudu nduwe pengalaman pribadhi kang selaras dening masalah kang ditliti, (2) umure informan wis diwasa, (3) informat sehat jasmani lan rohani, (4) informan nduweni sipat kang netral, (5) informan minangka tokoh bebrayan, (6) informan nduweni kawruh kang jembar ngenani masalah kang ditliti. Suber dhata bisa dimangolehi kanthi jangkep yen informan kasebut nduweni kawruh kang jembar lan luwih mangerteni objek kang arep ditliti.

Saka andharan kasebut bisa didhudhut yen sumber dhata unsure kang wigati sajrone panliten. Sumber dhata kang ana ing panliten iki yaiku sumber dhata primer lan sekunder. Dhata primer yaiku arupa asil wawancara karo informan kang mangerteni ngenanani TJPTA, dene dhata sekunder yaiku dhata panyangkung panliten kang arupa foto, video, rekaman asil wawancara lan sapiturute.

Informan kang bakal didadekake sumber informasi yaiku :

1) Bapak Kepala Desa Perunggahan Kulon 2) Bapak Teguh minangka ketua paguyupan Megalamat 3) Bapak Supriyono minangka sesepuh Desa Perunggahan Kulon lan salah sawijining masyarakat kang mangertine ngenani TJPTA. Saka sumber dhata primer lan sekunder banjur bisa dianggo dhata ngenani TJPTA 4) Bapa Sahlil kang mangerteni TJPTA, saliyane iku ana data sekunder panyangkuyung dhata panliten kang arupa foto lan video.

ANDHARAN

Ing Bab iki bakal njlentrehake asiling panliten, (1) Mula bukane TJPTA, (2) tata laku TJPTA, (3) Ubarampe lan makna, (4) Fungsi TJPTA, (4) Owah-owahan sajrone TJPTA. panliti bakal ngandharake panliten-panliten sadurungen kang saemper lan wis tau ditliti ing antarane yaiku panliten ngenani Tradhisi jamasan kang saemper ing sajrone panliten Priambadi lan Abraham Nur Cahyo (2018). *Tradhisi Jamasan Pusaka ing Desa Baosan Kidul Ponoro*. Tradhisi jamasan kasebut ing antarane ritual kang diadakake saben tau sepisan sasi sura ing jumat legi. Asil saka panliten kasebut ngandharaken yen tradhisi kasebut diadakake yaiku minangka sawijine sarana kanggo Gusti kang Murbeng Dumadi supaya diparingi keslametan saka sengkala. Saliyane iku tradhisi dilakokake minangka nilai-nilai luhur kang diwarisake lan digunakake sajrone panguripan sabendina.

Panliten Nanda Fauza (2010) kanthi irah-irahan *Istilah-istilah Sesaji Upacara Tradisional Jamasan Pusaka ing Waduk Gajah Mungkur Wonogiri (Suatu Kajian Etnolinguistik)* Tradhisi kasebut dilakokake dening masyarakat Wonogiri mligine ing Kecamatan Selogiri saben taun sepisan nalika sasi sura.

Ismu Diyanti (2014) Tradhisi Jamasan Pusaka ing Desa Ngliman *Kecamatan Sawahan Kabupaten Nganjuk (Kajian Folklor)* Tradhisi kasebut isih dilakokake la dipercaya uga salah sawijine wujud syukur dhumateng Gusti Kang Murbeng Dumadi.

TJPTA minangka tradhisi kang isih diugemi dening masyarakat Perunggahan Kulon Kecamatan Semanding Kabupaten Tuban. Tradhisi kasebut dilaksanakake saben taun sepisan ing wulan sura. mula TJPTA minangka salah sawijine adhicara kang rame kang narik kawigaten masyarkat Desa Perunggahan Kulon, nanging uga masyarakat kutha Tuban lan sekitare. Kayata asil

jurnal Afiliasi Alifi (2020:73) Tradhisi Jamasan bisa dideleng ing Jawa sasi sura, prosesi kasebut ing saben-saben Kabupaten/Kota nduweni pambeda, ananging ora ninggalake inti saka jamasan. Wulan sura sawijine wulan kang sepisan ing itungan Jawa. Wulan sura ora bisa pisah saka tradhisi-tradhisi kang makembang ing Masyarakat Jawa. Sajrone Jurnal kang diteliti Ifan Prasetiawan (2016:22) malem siji sura yaiku malem kang keramat lan bebarengan kanthi siji muharam. Ing siji sura pusaka-pusaka kayata keris, utawa watu keris liyane disucikake kanthi disiram kembang-kembang, masyarakat Margolembo kang nduweni ilmu kejawen semedi ing panggonan sakral kayata Gunung, wit gedhe utawa kang diarani keramat. TJPTA minangka sarana kanggo mbuak bab kang asipat ala kang ana ing jiwa manungsa lan mligine saranapuji syukur dhumateng Gusti kang Murbeng Dumadi kang sampun paring panguripan, langkung umur lan rejeki. Saliyane iku TJPTA sawijine kapitayan kang dilakokake dening masyarakat kanggo ngormati para leluhur lan ngupaya supaya tradhisi kang diwarisake bisa diuri-uri dening masyarakat Desa Perunggahan Kulon. Saliyane iku tradhisi uga sawijine cara nguri-nguri tradhisi lokal kang ana ing Kabupaten Tuban, supaya rumaja-rumaja ing jaman saiki ora mung keblinger makembanging jaman nanging isih ngormati jati diri manungsa kasebut. Bab kasebut uga saemper kanthi jamasan kang dilakokake dening dhaerah saliyané, kayata ing dhaerah Ngliman. Kayata asil jurnal Ismu Diyanti (2014:2) Tradhisi jamasan pusaka wis ana wiwi mbiyen nganti saiki nanging mesthi ngalami perubahan, perubahan kasebut dipengaruhi dening saperangan faktor. Nanging bab-bab kasebut kang sipate ritual biasane isih diugemi lan diagungake dening saperangan masyarakat Jawa. Sajrone Jurnal kang wis diteliti Wulan Selvania (2020:12) *Ritual Menyambut*

Bulan Suro Pada Masyarakat Jawa biasane wektu ritual ditandai kanthi maneka macem unsur lan komponen yaiku pelaksanaan, papan panggonan ritual, lan alat-alat kang digunakake sajrone upacara ritual.

1. Mula Bukane TJPA

Tradhisi jamasan pusaka sawijine tradhisi kanb isih diugemi denining ing Desa Perunggahan Kulon Kecamatan Semanding Kabupaten Tuban nganti saiki. Jamasan yaiku kramas, lan pusaka yaiku barang warisan saka leluhur. Jamasan Pusaka bisa diarani kramas, utawa nyucikake saka karat. Karena pusaka kasebut minangka pusaka warisan leluhur. Saka asil Jurnal Agastya (2018:212) Tradhisi jamasan pusaka tegese nyucikake, tradhisi jamasan pusaka iseh dilakokake masyarakat karena masyarakat percaya yen tradhisi kasebut nduweni faedah sajrone panguripan. Kanggo masyarakat tradhisi jamasan pusaka bisa diarani tradhisi turun-tinurun lan minangka adat istiadat.

Tradhisi jamasan pusaka ing Desa Perunggahan Kulon Kecamatan Semanding Kabupaten Tuban ing jaman mbiyen dilakokake kanthi cara pribadi kanthi cara nyeluk meranggi. Meranggi yaiku sawijine pakaryan nyuceni lan menehi warangan ing keris utawa samubarang pusaka saliyane. Tujuwane kanggo nampilake gambaran pamor utawa awete keris kasebut. Nanging, ora kabeh sing nduwe pusaka gelem ngeramut pusaka kasebut. Karana iku diadakake tradhisi iki supaya tradhisi kasebut ora mung ditinggalake dening masyarakat, nanging uga diramut kanthi apik, yaiku kanthi ngadakake TJPTA. Tradhisi Jamasan Pusaka Tosan Aji asipat umum mligine kanggo sapa wae kang nduweni pusaka ing Desa Perunggahan Kulon Kecamatan Semanding. Tradhisi Jamasan Pusaka ing Desa Perunggahan Kulon nduweni pambeda kanthi saperangan panliten ngenani tradhisi jamasan. Umume

tradhisi jamasan pusaka kang dijamas mung pusaka tinggalan para leluhur Desa, nanging ing Desa Perunggahan Kulon Tradhisi njamas pusaka ora mung dilakokake dening pusaka tinggalan leluhur, ananing saparengan pusaka-pusaka kang dinduweni masyarakat kanthi cara pribadi.

- (1) “Jaman biyen saben pawongan kang nduweni pusaka njamas pusaka kanthi dhewe-dhewe utawa nyeluk tukang (meranggi) pawongan kang njamas pusaka. Banjur yen diturunake dening anak lan putu biasane ora kerumat lan rusak. Mangkane diadakake tradhisi iki, saliyane iku ana keris tinggalan Desa kang iseh dirumat nganti saiki kayata keris kudanmas era Mojopahir. Pusaka-pusaka kang dijamas ora mung tinggalan leluhur wae, nanging pusaka-pusaka masyarakat Desa Perunggahan Kulon.” (Sahlil, 25 Maret 2020)

Sajrone ngadakake Tradhisi Jamasan Pusaka ora sembarangan pawongan bisa njamas pusaka kasebut, nanging pawongan kang wis nduwe kemampuan khusus kanggo nyucikake keris utawa pusaka. Saperangan pawongan kang njamas pusaka dibagi dadi papat yaiku: (1) ana pawongan loro kang nyiram pusaka kanthi kembang setaman, (2) bageyan meres jeruk lan nyikat pusaka, (3) bageyan ngelap pusaka, (4) bageyan nggaringake pusaka kang wis dijamas.

- (2) “Ora sembarangan pawongan bisa njamas pusaka iki. Kudu kang wis nduwe keahlian khusus. Karena iku kudu dibekali pangetahuan luas ngenani jamasan pusaka.” (Sahlil, 25 Maret 2020)

Tradhisi jamasan umume dilakokake saben sasi sepisan, yaiku ing wulan Sura, Jumat Wage. Tradhisi jamasan pusaka uga dilakokake minangka adat, lan wujud pakurmatan leluhur sarta wujud syukur dhumateng Gusti kang Murbeng Dumadi, uga sarana pandonga masyarakat Desa Perunggahan Kulon diparingi panguripan kang aman lan nyaman. Ora mung sarana wujud syukur nanging tradhisi kasebut sawijine wujud ngelestarikake budaya kang ora mung keblinger makembangan jaman.

Tradhisi Jamasan Pusaka diadakake ing Balai Desa Krido Wicaksono, karana miturut sejarah pusat Pamerentahan Kabupaten Tuban makembang ing Desa Perunggahan Kulon. Balai Desa Perunggahan Kulon yaiku papan kang diarani Kutha Lama karana minangka salah sawijine dhaerah penting nalika pusat pamarentahan kutha Tuban dibangun. Seliyane iku Balai Desa Krido Wicaksono sawijine papan panggonan kang dianggep sakral dening masyarakat Perunggahan Kulon karana anane pundeninggalan leluhur, kang saben taune uga diadakake adhicara sedekah bumi. Sajorne Balai Desa Krida Wicaksono ana papan kang khusus kanggo nyimpen samubarang pusaka maneka jinis. Pusaka-pusaka kasebut disimpen kanthi apik sabagian koleksi saka paguyupan megalamat. pusaka kasebut uga pusaka kang kalebu pusaka kang asale asli saka Tuban, ing antarane pusaka Kudanmas ing era Mojopahit. Karana anane sejarah ing Kabupaten kasebut masyarakat lan sesepuh ngadakake tradhisi jamasan pusaka ing Balai Desa Krido Wicaksono.

- (3) “Balai Desa Krido Wicaksono mbiyen pusat pamarentahan Kabupaten Tuban kang sepisan utawa diarani alun-alun lama/ kutha lama dadi papan iki nduweni sejarah kang wigati ing Kabupaten Tuban.” (Sahlil, 25 Maret 2020)

2. Tata Laku TJPTA

1. Tata Persiapan TJPTA

Tahap persiapan dilakokake sadurunge tradhisi jamasan pusaka diwiwiti, supaya tradhisi jamasan pusaka bisa kalaksanan kanthi lancar. Bab-bab kang perlu digatekake nalika ngadakake tradhisi jamasan pusaka kang sepisan yaiku mbentuk panitia-panitia banjur RT lan Rw nunjuk warga kang bisa menehi partisipasi nalika pusaka-pusaka kasebut diarak. Banjur sesepuh nyiapake dina kang becik, banjur menehi dhata pusaka-pusaka kang arep dijamas supaya pusaka kasebut ora kijolan karo saliyane.

Banjur nyiapake ubarampe kayata kendi cacache wolu, kendi nduweni makna yaiku sarana ngendalikake diri, tumpenng kang wujud kerucut nduweni makna yen sejatine manungsa gayutane kanthi Gusti kang Murbeng Dumadi, kembang setaman , kembang liman, kembang melati, kembang kantil, lan kembang manggar jambe. Saliyane iku diadakake resik Desa dening masyarkat Perunggahan Kulon sadurunge adhicara diwiwiti. Beda kanthi Jamasan ing Desa Ngilman. Ismudiyanti (2014:8-9) tata laku jamasan yaiku nyuwun restu dening Ki Ageng Ngliman, pusaka diarak tumuju papan panggonan jamasan, sambutan Pak Lurah, Bupati, lan penyerahan wayang. Penyerahan wayang saka Bupati ing Meranggi banjur jamasan pusaka siyap diwiwiti. Tradhisi Jamasan Pusaka ing Desa Ngliman Kecamatan Sawahan Kabupaten Nganjuk.

- (4) “dadi sadurunge adhicara iki dilaksanakake diadakake rapat kang ngelibatake RT lan RW desa Perunggahan Kulon, banjur disosialisasikake dening masyrakat Desa Perunggahan Kulon.” (Teguh,10 April 2020)

2. Titi Laksana

Tahapan kang kaping loro yaiku ngadakake Tradhisi Jamasan. Adhicara diwiwiti kanthi cara sambutan sesepuh Desa Perunggahan Kulon. Banjur dibuka kanthi tari cucuk lampah sawijine penyambutan kanggo adhicara Jamasan Pusaka. Sawise disambut tari cucuk lampah pusaka diarak ing ngarep Balai Desa Krido Wicaksono tumuju papan kanggo njamas utawa pas ing ngarepe punden. Sadurunge diadakake adhicara njamas pusaka pawongan kang bageyan njamas kasebut wiwiti kanthi cara dedunga supaya Tradhisi jamasan pusaka diparingi kelancaran dening Gusti kang Murbeng Dumadi. Tata cara njamas pusaka yaiku, (1) Pusaka peresi jeruk nipis, kanggo ngresiki reget lan teyeng-teyangan. (2) Pusaka kang wis diperesi jeruk banjur umbah lan disikat karo sabun. Sabun ing kene dhewe orang nggawe sabun kang mligi, sabun kang digunakake bisa sabun apa wae kang biyasa digawe ngumbah klambi. (3) Sawise di umbah, pusaka kasebut banjur disiram banyu kang isine maneka kambang. (4) Tahap kaping papat, tahapan kang wigati banget, yaiku tahap nggaringake keris kang wis mari diresiki, diarani wigati banget amerga nalika keris teles, lan ora age digaringake bisa nyebabake rusake keris lan nyebabake teyeng.(5) Kaping pungkasan yaiku mutih keris. Mutih keris yaiku ngerendem keris karo dudoh krambil kang wis bosok, banjur peresi jeruk nipis bola-bali nganti sisane warangan llan minyak ilang lan warna keris kang wis owah dadi putih resik. Minyak keris, campuran maneka jinis minyak digunakake kanggo wewangian lan pengawet pusaka, umume kang digunakake minyak cendana, melati, kenanga, lan sapiturute.

- (5) "Tahap nalika njamas kuwi kudu runtut. Ora sembarang pawongan bisa njamas pusaka pawongan-pawongan kang njamas pusaka nduweni kawruh kang

linuwih ngenani pusaka mbak, saeperangan pancen ana rumaja kang kapilih njamas keris, nanging ora sembarangan. Rumaja kasebut terjun langsung nalika nyinauni pusaka lan gabung ing paguyupan megalamat." (Sahlil, 25 Maret 2020)

3. Titi Purna

Tradhisi jamasan dipungkasi kanthi cara sesepuh ngucapake wujud syukur dening Gusti kang Murbeng Dumadi, karana adhicara kasebut kalampahan kanthi lancar tanpa alangan. Kaping loro, masyarakat lan sesepuh bebarengan mangan tumpeng kang uwis disediakake dening panitia. Mangan tumpeng minangka wujud pasaduluran masyarakat Desa Perunggahan Kulon supaya guyup rukun ing Panguripan. Kayata jurnal kang diteliti sadurunge dening Ani Suryani (2018:23) Jamasan Pusaka kang ana ing Kabupaten Ngawi sawijine tradhisi kang iseh dilestarikake, hak kasebut dadi jembatan pangiling masyarakat Ngawi dening para leluhur. Saliyane iku, Jamasan Pusaka minangka alat nuwuhake rasa kekeluargaan masyarakat Ngawi, bisa makempal lan mirsani upacara jamasan kasebut. Kang kaping telu, pusaka-pusaka kang wis dijamas banjur diarak mubengi Desa.

Sawise njamas pusaka, masyarakat Desa kang wis kapilih nyiapake diri kanggo ngikuti arak-arakan mubengi Desa. Masyarakat kan uwis kapilih nggunakake kalmbi kebaya lan jarik kanggo wong wadon kanggo wong lanang diwajibakae nganggo blangkon utawa udheng. Anane tradhisi arak-arakan mubeng Desa kanggo mamerake pusaka-pusaka duwenan warga Desa Perunggahan Kulon Kecamatan Semanding Kabupaten Tuban, lan kanggo narik kawigaten masyarakat kanggo ngormati tradhisi tinggalan leluhur. Ora malah ditinggalake ananging dilestarikake.

Kaping pungkasan, sawise diarak pusaka dibalekake dening pawongan kang nduwe keris dhewe-dhewe.

- (6) “kang kaping pungkasan yaiku makempal bareng masyarakat Desa, mangan tumpeng kang sawijine ngeraketake pasaduluran masyarakat Desa Perunggahan Kulon.” (Sahlil 25 Maret 2020)
- (7) “TJPTA ugi sawijine sarana hiburan kanggo warga Desa Mbak, mligine kanggo rumaja-rumaja supaya gelem ngelestarikake budaya lokal kang ana ing Tuban.” (Teguh 10 April 2020)

2. Ubarampe lan Makna sajrone TJPT

Ubarampe yaiku sawijine alat kang digunakake ing TJPTA. Saben ubarampe dipercaya dening masyarakat lan panyengkuyunge minangka simbol kang nduweni makna dhewe. saperangan ubarampe minangka sarana negosiasi spiritual dening roh ghaib. Ubarampe sajrone TJPTA ana maneka wujud. Kapitayan kang ana ing sajrone masyarakat anane ubarampe ikiminangka pakurmatan dening Gusti kang wis nyiptakake alam lan saisine. Masyarakat percaya yen ubarampe ora dilengkapi adhicara TJPTA ora bakal kalaksanan kanthi lancar lan sampurna. Mula, masyarakat kudu ngelengkapi umbarampe kang ana ing sajrone adhicara TJPTA. Kayata Jurnal Dorotun Nafi’ah (2015:23) ngenani upacara Gong Kyai Pradah lan Pangaribawane Tumprap Masyarakat Blitar peralatan utawa perlengkapan upacara dadi komponen kang penting lan kudu ana. Ing sistem religi mayarakat , sawijine upacara ora dilaksanakake utawa dianggep ora sah yen paralatan utawa perlengkapan ora lengkap. Ubarampe kang ana ing sajrone TJPTA nduweni nilai luhur, kabeh ubarampe kasebut nduweni simbol lan makna kan kudu digatekake sajrone adhicara TJPTA. Simbol arupa gerak, basa, isyarat kang awujud suwara kan

nduweni arti simbol sawijine wujud kabudayan karena saben bab kang di deleng manungsa nduweni simbol-simbol. Seben manungsa Jawa nduweni kapitayan kang beda ngenani ubarampe.karana iku saben ubarampe ing saben upacara adat siji lan liyane mesti nduweni pambeda. Sajrone asil jurnal Ismudiyanti (2014:9-10) ubarampe kang digunakake yaiku menyan, madu, jeruk pecel, tebu ireng, warangan, minyak wangi, gunungan lan berkat.

3. “ubarampe sajrone tradhisi iki wigati banget, saliyan kanggo njamas pusaka, uga sawijine simbol pakurmatan kanggo leluhur lan cikal bakal Desa, karana iku ora bisa ditinggalake.” (Teguh 10 April 2020)

Masyarakat Jawa ora bisa ucul saka aspek makna lan simbol. Saperangan kedadeyan kang ana ing masyarakat Jawa bisa disimbolake. TJPTA ora bisa dipisahake saka makna lan simbol. Wujud kabudayan karya manungsa mesthi nduweni makna lan uga simbol. Simbol-simbol kasebut umume ana ing peralatan kang ana ing sajrone tradhisi kasebut. Tradhisi kang ora mung nduweni simbol, ananging uga dadi sumber pangatahuane masyarakat. saka saperangan jurnal kan wis dibandingake ing saben tradhisi jamasan pusaka saben dhaerah, umume nggunakake ubarampe kang memper, bab kasebut gayutane kanthi kapitayan masyakarat kasebut.

1. Menyan Madu lan Dupa

Wujud ubrampe kang kapisan yaiku menyan lan dupa. Miturut Poerwadarminta (1937:309), kang diarani meyan yaiku bangsane blendog dianggo kutug, dene dupa yaiku enggon-enggonan kutug kang bisa arupa menyan (Poerwadarminta, 1937: Menyan yaiku arupa brongkolan watu cilik-cilik rupane putih,

dene dupa wujud kaya biting sada. Menyan lan dupa dideleh dadi siji ana ing wadhah bakaran arupa bokpr kang wis dicepakake sadurung TJPTA diwiwiti. Menyan lan dupa banjur diobong dadi siji. Masyarakat nduweni kapercayan yen ubarampe kasebut bisa kanggo medhia nekakake roh para leluhur. Menyan lan dupa sajrone TJPTA wigati banget. Ubarampe iki nganti saiki biayasane isih digunakake kanggo upacara-upacara adat tartamtu. Maknane menyan yaiku minangka pakurmatan marang para leluhur saliyané iku menyan dipercaya bisa ngilangake bebaya. Nalika kemenyan madu kuwi diobong, keluk saka menyan kasebut dipercaya bisa nyeluk roh-roh leluhur. Roh kuwi mau bakal tumeka lan uga menehi keslametan dening masyarakat lan mligine Desa Perunggahan Kulon. Menyan kuwi mau uga minangka sarana pengarepan masyarakat supaya adhicara kasebut bisa kalaksanan kanthi lancar tanpa alangan menapa.

Dupa lan menyan nduweni simbol minangka geni kang keluke tumuju ing dhuwur, bab kasebut uga minangka sesambungan manungsa kalihan Gusti Kang Murbeng Dumadi. Dupa kalebu ubarampe kang wigati lan ora bisa ditinggalake nalika adhicara TJPTA. Ubarampe dupa dhewe nduweni makna kang padha karo menyan yaiku minangka pakurmatan marang leluhur. Ambune dupa kang khas kasebut bisa ngelingake masyarakat supaya bisa tansah nggatekake ubarampe kasebut. Saliyané iku masyarakat percaya yen dupa bisa dadi sarana angengan masyarakat supaya bisa kasembadan.

4. “Dupa sawijine kang ora bisa keré mbak, anane dupa iki supaya kekarepan bisa kawujud, mula sajorne TJPTA ora bisa dilalekake.” (Sahlil, 25 Maret 2020)
5. “Dupa iki sarana nyeluk cikal bakal utawa panguasa

kene. Istilahe nyeluk bangsa ghaib supaya makempal.”
(Teguh 10 April 2020)

2. Jeruk Pecel

Wujud ubarampe kang keloro yaiku jeruk pecel. Jeruk pecel nduweni zat kang kecut banget lan dikenal minangka bisa ngelunturake teyengan-teyengan kang ana ing wesi, tembaga lan sajinise. Jeruk pecel kasebut diiris-iris lan dicemplungake ana ing wadhah kang mligi, banjur dicampur karo banyu bening biyasa. Jeruk pecel minangka piranti kanggo ngelunturake utawa ngresiki teyengan-teyengan kang ana ing sajrone pusaka kang dijamas. Jeruk pecel nduweni rasa kang kecut saengga luwih mandi lan resik nalika digunakake ngresiki teyengan-teyengan saka pusaka kasebut. Jeruk pecel iki saliyane nduweni fungsi ngelunturake teyengan-teyengan kang ana ing sajrone pusaka kang dijamas uga nduweni makna yaiku ngilangake maneka bebaya , ngilangake energi kang negatif sajrone keris kang dijamas.jeruk pecel uga minaka simbol kekuwatan mula jeruk pecel saliyane bisa ngilangake teyengan kang ana ing pusaka. Mula sajrone ninadakake adhicara Jamasan jeruk pecel iki ora bisa diganti karo ubarampe saliyane utawa ora dianakake.

6. “Kalau jeruk nipis itu gunanya bisa menghilangkan karat yang ada dipusaka mbak, juga menurut mbah buyut yaitu sarana membuang energi negatuf yang ada didakam pusaka.” (Sahlil 25 Maret 2020)

3. Warangan

Warangan minangka ubarampe sabanjure. Warangan yaiku arane jasad utawa samubranag kang mawujud sing bisa

mateni, sok dianggo ngumbah keris lan saliyané (Poerwadarminta, 1937:656). Warangan kasebut wujudé kayata uyah grasak, kasar, lan warnané putih. Yen warangan kasebut arep dianggo Jamas, warangan kasebut banjur digerusi dening mranggi digerusi kanthi alus. Warangan nduweni simbol minangka tulaké bangsa lelembut, mula pusaka diwarangé supaya amrih ora kisinin barang-barang sing ora nggenah, ananing ora ngurangi lan ngilangi kasektene. Adhedhasar kasebut makna sajroné warangan yaiku ngilangi rereget kang asipat magis ing njeroné pusaka-pusaka kang dijamas. Masyarakat yen ora mung ngilangi rereget sajroné pusaka-pusaka kang dijamas ananging uga sarana mbuwak rereget sajroné jiwa manungsa.

Warangan yaiku racun utawa serbuk putih kang dianggo nggilapake pusaka-pusaka supaya waranane bisa mengkilat lan apik. warangan iki uga bisa diarani racun amarga ora bisa dianggo dening manungsa utawa kewan. Warangan salah sawijine ubarampe kang wigati banget nalika tradhisi kasebut tindakake. Faedah warangan bisa ngurangi karat, ngawetake pusaka mula ubarampe warangan iki ora bisa diganti utawa ora ana nalika TJPTA.

7. “Pusaka-pusaka kang wis jamas dadi mengkilat ya karana warangan iki mbak, fungsine kanggo ngilatake pusaka saka karat. Pusaka kang resik supaya ora kaisi saisi samubarang kang negatif.” (Sahlil, 25 Maret 2020)

4. Minyak Wangi

Wujud ubarampe sabanjure yaiku minyak wangi. Minyak wangi kang digunakake ing TJPTA yaiku arum-aruman kang

dieletake ana ing pusaka. Minyak wangi kang digunakake kanggo diser-serake yaiku minyak cendana bisa uga kenanga. Sabanjure pusaka diwarangi banjur pusaka kasebut diwenahi minyak wangi, naming minyak wangi kasebut ore mesthi kudu ana lan ora mesthi kudu minyak cendana minyak-minyak sajini kanggo minyak pusaka uga bisa digunakake. minyak wangi kasebut asring digunakake sajrone ritual adat mliginine adat Jawa. Saliyane bisa digunakake kanggo ngerumat keris minyak wangi iki uga bisa digunakake kanggo ngerumat jimat. Minyak wangi minangka simbol kebangsawanan, minyak wangi iki dipercaya minangka kanggo ngundang mbah-mbah utawa leluhur cikal bakal Desa. Makna sajrone minyak wangi kasebut yaiku bisa mangolehi katentreman tumrap masyarakat sakupenge. Masyarakat panyangkuyunge percaya yen minyak wangi kasebut minangka sarana kekarepan supaya bisa ayem tentrem, guyup rukun karo tangga sadesa. Ambune minyak wangi kang khas iki uga bisa dadi sarana ngundang para leluhur. Masyarakat percaya yen arum saka minyak wangi kasebut bisa ngundang para leluhur supaya bisa njaga tansah njaga adicara nganthi pungkasan. Saliyane iku minyak wangi kasebut bisa aweh ketentreman tumrap masyarakat. Katentreman kasebut bisa kabentuk saka gotong-royong nyengkurung adicara TJPTA.

8. “ minyak wangi yaiku sarana kanggo nyeluk mbah, nanging arume kang wangi bisa manehi katentreman, sejatine manungsa nduwe perilaku becik, dadi jiwa lan oamikirane bisa tentrem.” (Teguh, 10 April 2020)

5. Kembang Setaman

kembang setaman salah sawijine ubarampe kang wigati banget. Kembang setaman kalebu kembang kang akeh jinise. Kembang setaman kasebut ora mung digunakake nalika tradhisi Jamasan pusaka ditindakake. Ananing akeh banget adhicara Jawa kang nggunakake Tradhisi iki. Kembang setaman nduweni fungsi bisa narik kawigetn roh-roh ghaib. Kembang setaman nduweni makna minangka sarana kanggo pakurmatan ing leluhur. Kembang setaman kang digunakake sajrone TJPTA yaiku kembang kanthil, kembang melathi, kembang kenanga, lan kembang mawar. Kembang setaman uga sawijining simbol yaiku minangka kautaman urip. Ubarampe kembang setaman iki wigati banget nalika nindakake adhicara TJPTA. Saliyane iku kembang setaman minangka perlambang urip ing alam donya. Anane kembang setaman kasebut masyarakat nduweni pangerep yen antuk kautaman urip. Kembang setaman iki dicampur ing njero banyu, gunane gawe mbilas keris-keris kang uwis resiko. Kembang setaman antarane siji lan liyane nduweni makna kang beda-beda.

9. “kembang setaman nduweni fungsi kang padha yaiku kanggo narik kawigaten roh-roh ghaib. Saben kembang nduweni makna dhewe-dhewe” (Teguh, 10 April 2020)

1. Kembang Kanthil

Kembang kanthil nduweni teges kanthi laku tansah kumanthil. Kembang kanthil iki tuladhane kayata manungsa kang nduweni kepengen nduweni kautaman drajat kang dhuwur, kudune yen golek ilmu kelakone kanthi laku. Tegese golek ilmu kanthi niat kang kuat supaya tansah kanthil ora bisa ucul. Manungsa kang nduweni drajat lan ilmu kang dhuwur bisa luwih dikurmati lan diajeni karo pawongan saliyané. Mula saben usaha

kang dilakoni deneng manusa ora bisa mung ngandhalake donga wae, ananging kudu dibarengi kanthi cara usaha. Manungsa kang nduweni kautaman kudu bisa ningkatake urip saka sardurunge. Kautaman kang ana bisa dideleng ing wujud kembang kanthil warna lan ganda arume.

Kembang kanthil minangka simbol pepeling kanggo manungsa. Simbol pepeling kasebut ngelingake manungsa yen kudu tansah eling dening para leluhur. Kembang kanthil uga minangka saran pangeling marang sapada lan marang Gusti Kang Murbeng Dumadi. Manungsa minangka mahluk sosial kang ora bisa urip tanpa pitulungan manungsa saliyane. Sejatine manungsa kudu tansah eling marang Gusti kang nggawe urip.

2. Kembang melathi

Kembang melathi nduweni teges ukara rasa melat saka njero ati. Sejatine nalika manungsa nindakake pacaturan dening manungsa liyane kudu kanthi ikhlas saka njero ati. Kembang melathi nduweni warna putih lan wangi. Mula manungsa kudu kayata kembang melathi kang wangi, enak disawng mata, lan akeh sing nyenengi.

Kembang melathi nduweni arum kang wangi dibandingake kembang saliyane. Kembang melathi kang warnane putih yaiku minangka simbol kasucian lan endahe budi. Kembang melathi iki nduweni makna yaiku yen manungsa supaya bisa disenengi dening manungsa saliyane. Lumrahe, manungsa kudu nduweni budi pakerti kang becik, sopan santun, iklas saka njero ati nalika nindakake cecaturan. Kembang iki ngelambangake

manungsa kang omongane bisa dicekel ateges ora mencla-mencle ananging bisa dipercaya.

3. Kembang Kenanga

Kembang Kenanga kang nduweni teges kenangen ing angga. Kembang kenanga iki nduweni simbol yaiku ngormati utawa ngajeni para leluhur utawa cikal bakal kang ana ing Desa kasebut. Tembung kenangen iki ngandhut makna yaiku supaya masyarakat padha nyengkuyng adhicara kasebut. Kenangen iki dittujokake kanggo masyarakat tumrap para leluhur kang wis mbabad alas. Mula supaya tradhisi iki tansah diugemi dening masyarakat utamane para rumaja. Kembang kenanga uga dipercaya dening masyarakat panyangkuyunge bisa tansah ngelancaraké rejeki.

4. Kembang Mawar

Mawar yaiku singkatan saka tembung mawi lan arsa. Kembang mawar nduweni simbol wani. Sajrone urip ing alam donya maungsa kudu wani ngadepi maneka pancoban nalika urip ing alam donya. Kembang mawar kasebut nduweni makna supaya nalika mangolehi pancoban kudu iklas. Sejatine Gusti Kang Murbeng Dumadi ora bakal menehi cobaan marang manungsa kang ora bisa ngatasi pancoban kasebut. Lumantar pancoban kasebut mesthi ana berkah kang bisa didadekake pasinaon dening manungsa. Simbol mawar kang warna abang uga nduweni teges wani. Mula nalika mangolehi cobaan kudu wani, ananing uga kudu ana ing dalan kang bener selarasa karo apa kang ana.

Kembang mawar uga diarani awar-awar utawa tawar kang nduweni teges iklas. Iklas nduweni makna yaiku ora perlu

ngersula utawa sambat. Kabeh kuwi mau kudu dipasrahake dening Gusti Kang Murbeng Dumadi. Kembang mawar ana rong jinis yaiku abang lan putih. Kembang mawar warna putih nduweni teges suci. Tegese nalika manungsa njupuk keputusan kudu tansah ngati-ati kanthi pikiran kang padhang ora grusa-grusu supaya ora keliru nalika milih keputusan.

6. Tumpeng

Ubarampe kang kaping pungkasan yaiku tumpeng. Tumpeng digawe salah sawijining warga Desa. Tumpeng kasebut banjur didongani sadurunge adhicara TJPTA diwiti, tumpeng kang wis didongane bancur dikruyuk dening warga Desa. Tumpeng kang digawe ana rong jinis yaiku ana kang nggawe sega putih la ana kang nggawe sega kuning. Saliyane iku ana lawuhe kayata pitik panggang, mie, sambel goreng, kates lan urap.

Simbol tumpeng wujudé kerucut kasebut gegayutane kuwat antarane manungsa lan Gustine. Kang lancip utawa ndhuwur dhewe nggambarake Gusti kang Murbeng Dumadi kang nggambarake kalungguhane nggawe alam lan saisine lan paling ngisor dhewe nggambarake kalungguhan manungsa. Maknane manungsa nduweni kapitayan kang kuwat marang penciptane padha nyuwun diparigi kaslametan lan kabegjan ing alam donya. Ubarampe sajrone TJPTA uga ngandhut sumber dhaya alam (SDA) kayata tandhurane masyarakat, minangka wujud syukur marang Gusti Kang Maha Asih amargi diwenahi rejeki arupa tanduran asil bumi kang apik. Kang pungkasan gauyutane manungsa karo manungsa liyane. TJPTA uga mbutuhake akeh persiapan. Kahanan kasebut bisa ndadekake masyarakat tambah

guyup lan rukun antarane siji lan liyane tanpa mbedakake kalungguhan lan status sosial.

5. Fungsi TJPTA Tumrap Masyarakat

TJPTA minangka sawijing tradhisi kang nduweni tumrap masyarakat kang nyengkuyung adhicara kasebut. Tradhisi kasebut mujudake tradhisi kang wis dadi pakulinan masyarakat Desa Perunggahan Kulon. TJPTA kalebu ing kelompok folklor setengah lesan. Teori kanggo ngonceki TJPTA yaiku teori kang diandharake Bascom lan Dundes yaiku (1) sistem proyeksi, (2) minangka sarana pengesahan pranata-pranata, (3) minangka sarana pendhidhikan, (4) pameksan lan pangawas supaya norma-norma kang ana digugu dening masyarakat.

1. Minangka sistem Proyeksi

TJPTA minangka tradhisi kang nduweni fungsi minangka sistem proyeksi. Tegese tradhisi kasebut bisa menehi pangarep-arep utawa angen-angen masyarakat kanggo lakune urip. Pangarep-arep minangka wujud kebutuhan naluri dening saben manungsa. Tradhisi kasebut menehi pangarep-arep supaya masyarakat bisa slamet anggone urip ing alam donya iki. Ora mung masyarakate, ananging uga lemahe masyarakat kasebut. Lemah kang lohjinawi mangaribawani subur orane tandursn masyarakat kasebut. Mula saka katerangan kasebut bisa nggambarake yen sajrone tradhisi kasebut ana sesambungane karo Gusti Kang Maha Kuasa lan uga Mahkluk Gaib. Percaya utawa ora percaya, alam ghaib pancen ana. saperangan masyarakat percaya ubarampe minangka sawijining simbol nyenyuwun marang Gusti. Tujuwan anane TJPTA yaiku nyuwun keslametan, diparingi seger waras, lemahe bisa

ndadekake lohjinawi bisa ndadekake tanduran subur, ora ana alangan.

2. Minangka Sarana Pengesahan Pranata-Pranata lan Lembaga Kabudayan

Tradhisi Jamasan nduweni fungsi minangka sarana pengesahan pranata-pranata lan lembaga kabudayan. TJPTA iseh diugemi lan dilestarike dening masyarakat Desa Perunggahan Kulon. Sejatine tradhisi iki nduweni fungsi yaiku minangka sarana tolak balak. Akeh banget tata cara kang digunakake masyarakat supaya adoh saka bebaya. Maneka tata cara kasebut banjur nuwuhake adhicara, adhicara kasebut diugemi lan pungkasan dadi pakulinan masyarakat lan disahake minangka kabudayan. Masyarakat percaya yen tradhisi kasebut ora dilaksanakake bakal ana kedadayan-kedadayan kang ora dikarepake kayata tanduran padha mati lan nduweni masalah kang akeh. Mula tradhisi jamasan iseh ditindakake dening masyarakat nganti saiki. Tradhisi iki uga sawijining tradhisi kang turun-tinurun saka leluhur mula kudu dijaga lan dilesarekake nganti mbesuk.

3. Minangka Sarana Pendhidhikan

TJPTA iseh diugemi dening masyarakat Desa Perunggahan Kulon. Tradhisi kasebut akeh ngandut nilai-nilai lan uga pituladhan kanggo masyarakat panyengkuyunge wiwit bocah cilik nganti dewasa. Bab kang paling wigati yaiku bocah cilik lan para rumaja minangka turunan kang bakal nerusake tradhisi iki supaya ora ilang kegerus jaman. Pendhidhikan masyarakat kang dhuwur bisa mangaribawani pamikiran masyarakat kang tan saya suwe saya *modern*. Pamikiran masyarakat kang modern uga bisa ndadekake tradhisi kang asipat tradhisional bisa kageser lan

kaganti karo budaya mana karana anane kalodhangan. Lumantar tradhisi bisa ngarepake pituduh marang bocah lan rumaja ngenani TJPTA makna-makna sajrone tradhisi bisa dijupuk fungsine minangka pasinaon urip ing alam donya.

Lingkungan kulawarga nduweni pangaribawa kang gedhe tumrap ngerembakane bocah. Lingkungan kulawarga kasebut minangka sarana panggulawenthah sadurunge bocah kasebut ngerasakake pendhidhikan ing sekolahan lan lingkungan masyarakat. Ibu nduweni kalungguhan kang wigati sajrone lingkungan iki, karana ibu minangka pawongkan kang kaping kapisan menahi pendhidhikan kanggo anak-anake.

Pungkasan ana lingkungan masyarakat.. lingkungan masyarakat uga nduweni pangaribawa kang gedhe tumrap ngerembakane bocah nganti rumaja. Lumantar lingkungan masyarakat bocah bisa nemokake jati dhirine utawa idhentitas diri pribadine. Lingkungan masyarakat bisa mangaribawani becik lan uga ala. Saumpamane bocah ana ing sajrone lingkungan kang apik bocah kasebut nduweni tumindak lan akhlak kang apik lan uga sawalike. Masyarakat kang nyengkuyung TJPTA diwatesi umure amarga sajrone nindakake jamasan pra kabeh pawongan bisa njamas pusaka kasebut, nanging kudu ana keahlian kang mligi saengga nalika nindakake jamasan pusaka bisa kanthi pener, ananing para panitia TJPTA iki akeh-akehe para rumaja. Bab kasebut pancen disengaja para pamong Desa Perunggan Kulon ngelibatake para rumaja kasebut supaya bisa mangerteni tata laku lan ubarampe kang diperlokake nalika tradhisi kasebut ditindakake.

4. Minangka Sarana Hiburan

Fungsi TJPTA sabanjure tumtrap masyarakat panyengkuyung yaiku sarana nyenengake utawa pangelipure ati masyarakat. Adhicara sajrone tradhisi Jamasan kasebut kalubu sarana kanggo hiburan. Tradhisi kasebut uga tradhisi kang dianggep sakral dening masyarakat sakupenge. Tradhisi kasebut ditindake saben taun sepisan, mula masyarakat padha nduweni antusias nalika tradhisi kasebut ditindakake. Masyarakat ngelilakake wektune kanggo ngaramekake tradhisi kasebut, ngilangkae sawetara reruwete ati kanggo bisa kumpul karo tangga teparo lan masyarkat saliyane. Masyarakat kang teka ing adhicara kasebut ora mung ndeleng wae ananing uga nukoni sandhang lan pangan. Nalika ditindakake tradhisi jamasan kasebut, uga ana pameran sandhang lan pangan mligine saka Desa Perungghahan Kulon. Adhicara Jamasan kasebut uga dadi adhicara kang rame tinimbang tradhisi-tradhisi saliyane.

5. Minangka Sarana Guyup Rukun

Guyup lan rukun antarane masyarkat siji lan liyane minangka sawijine babagan kang wigati sajrone panguripan. Iki amarga manungsa kalebu mahkluk sosial kang ora bisa urip dhewe. Mula sajrone panguripan manungsa uga mbutuhake manungsa liyane. Manungsa bisa tentrem nalika yen urip tansah guyup rukun karo tonggo teparone. Solidaritas antarane antarane masyarakat siji lan liyane tan saya kuwat amarga akeh kang nyengkuyung adhicara kasebut wiwitan nganti pungkasan. TJPTA dikarepake bisa nambah rasa pangarsane masyarakat. Tradhisi kasebut bisa ndadekake masyarakat tansaya raket antarane siji lan liyane. Tradhisi iki temtu ningkatake kerukunan antarane masyarakat saengga masyarakat guyup rukun. Kerukunan kasebut

bisa kawujud amarga anane koordinasi kang becik adhicara diwiwiti nganti pungkasan.

6. Minangka Sarana Ngelestarikake Budaya

TJPTA minangka sawijining budaya kang ana ing Desa Perunggahan Kulon Kecamatan Semanding Kabupaten Tuban. masyarakat Jawa yaiku masyarakat kang ora bisa dipisahake dening kabudayan. Kabudayan iku wis tuwuh nalika masyarakat lair ing donya lan ora bisa uwal saka panguripan saben dina. Masyarakat kasebut percaya yen tradhisi kasebut minangka tradhisi kang diturunake dening leluhur. Masyarakat percaya yen TJPTA ora ditindakake bakal nuwuhake bebaya ing Desa Panggonan kalaksanan. Ora mung iku, yen tradhisi kasebut ora ditindakake bisa ndadekake ilange tradhisi kang minangka budaya dhaerah. Anane teknologi lan ngerembakake ilmu pengetahuan bisa menehi pangaribawa tumrap tradhisi kasebut. Mula, masyarakat kudu tansah njaga tradhisi kasebut lan nguri-nguri supaya tansah ngerembaka.

Masyarakat nduweni kapitayan kang kuwat ngenani TJPTA ing Desa Perunggahan Kulon. Tradhisi iki bisa dadi pituladhan dening anak lan putu, supaya ora ngelalikake tradhisi kang ana ing dhaerahe lan uga ora kagarus dening oawah-owahing jaman. anane tradhisi iki mujudake ragam budaya Jawa kang isih ngerembaka lan iseh diugemi dening masyarakat.

7. Fungsi Ekonomi

Fungsi kang pungkasan yaiku fungsi ekonomi . Tradhisi kasebut menehi fungsi ekonomi utawa kabegjan tumrap masyarakat kang bakul ana ing Desa Perunggahan Kulon.

Kahanan ekonomi masyarakat perunggahan Kulon kagolong cukup. Masyarakat Desa Perunggahan Kulon akeh kang nggantungake uripe karo kahanan alam atages akeh masyarakat kang kaparyane yaiku Tani. Anane tradhisi kasebut dikarepake bisa ningkate ekonomi masyarakat Desa Perunggahan mligine kanggo nyukupi kebutuhan saben dina. Akeh masyarakat Desa kasebut kang melu dagang kanggo nambah-nambah penghasilane.

Nalika TJPTA ditindakake akeh masyarakat kang dodolan sandhang lan pangan kayata sandhal, kaos, tas, kaos, welut rica-rica, sega jagung, sosis bakar, kerengsengan bekicot lan sapiturute. Ananing uga ana bakul kang sanjabane Desa Perunggahan Kulon. Para bakul nduweni kekarapan supaya mangolehi rejeki saka dodolane kasebut. Lumrahe nalika ndelok adhicara apa wae para penonton wiwit bocah nganti dewasa seneng njajan sinambi ndeleng adhicara kasebut. Tradhisi kasebut bisa menehi berkah tumrap bakul. Adhicara kasebut saliyané menehi hiburan uga menehiberkah tumrap masyarakat panyangkuyunge.

6. Owah-Owahan TJPTA

Anane TJPTA minangka wujud syukure masyarakat marang Gusti Kang Murbeng Dumadi wis diwenahi panguripan kang cukup sandhang, pangan lan uga papan. Tradhisi iki ditindakake bebarengan karo anane adhicara Hut kutha Tuban saben sasi sura. Nalika nindakake tradhisi kasebut masyarakat nduweni angen-angen supaya diparingi rejeki kang cukup, keslametan lan kasarasan. Tata cara TJPTA tamtu ngalami owah-owahan. Tata cara sajrone TJPTA ing jaman biyen lan jaman saiki wis beda, ananing ora kabeh tata carane ngalami owah-owahan. Ana saperangan tata cara jamanan kang iseh dijaga nganti saiki.

Jaman biyen tradhisi jamasan pusaka dilakoni kanthi cara pribadi lan nyeluk meranggi kanggo njamas pusaka kang diduweni karo masyarakat. Ananing karana pusaka-pusaka kasebut dirurunake dening anak putu, akeh kang ora ngopeni pusaka-pusaka saengga pusaka kasebut reget lan akeh teyeng-teyengan. Ora mung iku owah-owahan kang ana sajrone TJPTA iki uga ana ing bab reng-rengan adhicara. Jaman biyen ora ana tambahan hiburan tegese jaman biyen jamasan pusaka bener-bener ditindakake kantha sakral dening pawongan-pawongan tartamtu. Hiburan kasebut kayata ana penari cucuk lampah, pameran sandhanglan pangan saperangan masyarakat kang meragakake pantomim tapa lan njaga kerise, arak-arakan pusaka-pusaka kang wis dijamas. Bab kasebut uga karana anane owah-owahane jaman tansayaya modern saengga nggabungake budaya manca karo budaya asli Jawa. TJPTA wiwitane mung disengkuyung dening sesepuh pinisepuh wae, ananing ing jaman saiki para rumaja bisa dadi panitia kanggo nyengkuyung adhicara TJPTA.

TJPTA ing jaman saiki tansah diugemi dening masyarakat Desa Prungahan. Jaman kang modern uga ora ndadekake Tradhisi kasebut ora ngerembaka, ananging sawalike. Anane majune jaman lan teknologi tansaya modern ndadekake masyarakat amrih nyinauni bab-bab kang wigati kayata bab kabudayan Jawa kang dadi sumber sejarah idhentitas budaya lokal kang ana ing tengah-tengah masyarakat. Mula TJPTA ing Desa Perungahan Kulon tansah ngerembaka wiwit mbiyen nganti saiki.

PANUTUP

DUDUTAN

TJPA kalebu jinis folklor setengah lesan, tuwuh lan ngerembaka ing Desa Perunggahan Kulon. Tradhisi TJPTA minangka tradhisi turun-tinurun wiwit jaman mbiyen nganti ing jaman samangke. Tradhisi kasebut ditindakake saben taun sepisan ing sasi sura dina jumat wage, tradhisi kasebut uga sawijine rantaman adhicara HUT kutha Tuban. TJPTA ditindakake ing Balai Desa Krida Wicaksono Desa Perunggahan Kulon minangka sawijine papan panggonan kang nduweni sejarah makembanging pusat pemerentahan Kabupaten Tuban kang sepisan. Kagiyatan TJPTA kasebut ditindakake kanthi tujuwan yaiku minangka sarana wujud syukur dumateng Gusti kang Murbeng Dumadi lan minangka sarana ngguwak rereget kang ana ing diri manungsa lumantar samubarang pusaka tinggalan para leluhur. Masyarakat percaya yen tradhisi kasebut ora ditindakake bakal ana bebaya ing Desa kasebut. Mula TJPTA tansah dirembakakake dening masyarakat Desa lan uga diuri-uri.

KAPUSTAKAN

- Anis. Madhan. 2014. *Upacara Tradisional Dalam Masyarakat Jawa*.
www.ejurnalunsam.id
- Arikunto, Suharsini. 1998. *Prosedur Penelitian Suatu Pendekatan Praktik*.
Jakarta: Rineka Cipta.
- , 2006. *Metode, Teori, Teknik Penelitian Kebudayaan*. Yogyakarta:
Pustaka Utama.
- , 2009. *Metodologi Penelitian Kebudayaan*. Yogyakarta: Gajah
Mada University Press.
- , 2010. *Prosedur Penelitian Suatu Pendekatan Praktik*.
Jakarta: Rineka Cipta.
- Endraswara, Suwardi. 2006. *Metode, Teori, Teknik Penelitian Kebudayaan*.
Yogyakarta: Pustaka Utama.
- , 2009. *Metodologi Penelitian Folklor*. Yogyakarta: Medpress.
- Fauza. Nanda. 2010. *Istilah-Istilah Sesaji Upacara Tradisional Jaman
Pusaka Di Waduk Gajah Mungkur Wonogiri*.
<http://digilib.uns.ac.id>
- Ilafi. Afiliasi. 2020. *Tradisi Jaman Pusaka dan Kereta Kencana di Kabupaten
Malang*
[http://jurnalpangendereng.kemdikbud.go.id/index.php/pangendere
ng/articel/view/41](http://jurnalpangendereng.kemdikbud.go.id/index.php/pangendere
ng/articel/view/41)
- Ismudiyanti. 2014. *Tradhisi Jaman Pusaka ing Desa Ngliman Kecamatan
Sawahan Kabupaten Nganjuk*.

<http://nliti.com/id/publication/tradhisi-jamas-pusaka-ing-desa-ngliman-kecamatan-sawah-an-kabupaten-nganjuk>

- Koentjaraningrat. 1984. *Kamus Istilah Antropologi*. Jakarta: Pusat Pembinaan dan pengembangan Bahasa Departemen Pendidikan dan Kebudayaan.
- Moleong, Lexy J. 2011. *Metode Penelitian Kualitatif*. Bandung: PT. Remaja Rosdakarya.
- Prasetiawan, Irvan. 2016. *Presepsi Masyarakat Jawa Terhadap Budaya Satu Suro (Studi Kasus di Desa Margolembu Kecamatan Mangutan Kabupaten Luwu Timur)* <http://respositori.uin.alauddin.ac.id>
- Nafi'ah. Dorotun. 2020. Upacara Siraman Gong Kyai Pradah dan Pengaruhnya Bagi Masyarakat Blitar <http://digilip.uin-suka.ac.id>
- Priambadi, Kabul dan Nurcahyo Abraham. 2018. *Tradisi Jamasan Pusaka Di Desa Baosan Kidul Kabupten Ponorogo (Kajian Budaya dan Sumber Pembelajaran Sejarah)* <http://e-journal.unipma.ac.id>
- Poerdarminta, W.J.S. 1984. *Kamus Umum Bahasa Indonesia*. Jakarta: PN Balai Pustaka
- Rendra. 1984. *Mempertimbangkan Tradisi*. Jakarta: Gramedia,
- Rudyanto.Stefanus. 2015. Etografi Daya Magis Keris Pusaka. <http://e-journal.unair.ac.id>
- Selfiana.Wulan. 2020. *Ritual Menyambut Bulan Suro Masyarakat Jawa*. <http://repository.ar-raniry.ac.id>

Suyanti. Ani. 2019. *Bahasa dan Budaya Terkait Jamasan Pusaka di Kota Ngawi*
Kajian Etnolinguistik.
<http://digilip.uns.ac.id?dokumen/detail/70415-Bahasa-Terkait-Jamasan-Pusaka-di-Kabupaten-Ngawi-Kajian-Etnolinguistik>